

Dinsdag 23 januari 1917 – ochtendeditie

Engeland en het doortochtrecht door België.

Berlijn. Ten aanzien van de tegenspraak, door het Engelse ministerie van buitenlandse zaken op 19 januari ingebracht nopens Duitsland's mededeling aan de onzijdige mogendheden, dat de Engelse regering in 1887 besloten was, zich niet te verzetten, als een doortochtrecht door België werd opgeëist, schrijft de Norddeutsche Allgemeine Zeitung:

Sedert 1870 heeft het Belgische vraagstuk de openbare mening tot het uitbarsten van de wereldoorlog maar één keer bezig gehouden. Dat was in 1887, in de tijd, dat Boulanger als Frans minister van oorlog samen met de Bond van Patriotten en een groot deel van de Parijse pers tot de oorlog tegen Duitsland aanhitste. Tegen het begin van het voorjaar werd toen algemeen verwacht, dat een oorlog tussen Duitsland en Frankrijk zou uitbreken.

In deze tijd, en wel op 4 februari 1887, bevatte de Engelse Standard, toen het officiële orgaan van de conservatieve partij en dat als spreekbuis van Salisbury erkend was, een ingezonden stuk, ondertekend Diplomaticus, waarvan het hoogtepunt in de volgende zinnen school: "In 1870 heeft graaf Grantville Engeland de verplichting de verplichting opgelegd, Frankrijk bij te staan, voor het geval Pruisen Belgisch grondgebied zou schenden en omgekeerd Pruisen te helpen, als Frankrijk dit zou doen. Zou Salisbury nu verstandig doen met bij een eventuele nieuwe botsing tussen de genoemde landen gelijksoortige verplichtingen op zich te nemen? Mij zou een dergelijk optreden thans hoogst onverstandig dunken. Engeland zou Frankrijk's partij niet tegen Duitsland kunnen kiezen, zonder daarbij het hoofddoel van de Britse wereldpolitiek in ernstig gevaar te brengen of zelfs prijs te geven. De tijdelijke toepassing van

een doortochtrecht is wat anders dan voorgoed en rechtmatig op een gebied de hand te leggen. Zeer zeker zou Engeland van prins Bismarck gemakkelijk omvangrijke en behoorlijke waarborgen kunnen krijgen, dat na afloop van de strijd het Belgisch gebied als tevoren onveranderd zou blijven.”

In hetzelfde nummer bespreekt de Standard dit ingezonden stuk in een hoofdartikel, dat begint met de woorden: “vanochtend herinnert een inzender, wiens stem gezag heeft, ons eraan, dat men in Engeland doof is voor het ter sprake brengen van het vraagstuk, waarvan het ingrijpend belang dit land nader raakt dan enig ander, welke ook de uitslag van de strijd tussen die twee machtige staten zou zijn.”

Het hoofdartikel komt tot de volgende slotsom: “Iedereen moet inzien, dat de mogelijkheid, ja, het gevaar bestaat, dat Duitsland niet geneigd is, zich van een inval in Frankrijk te laten afhouden door een beletsel, dat sinds de ondertekening van het waarborgverdrag over de onzijdigheid van België is opgetreden. Wij gaan daarin met de inzender meer, dat het voor de belangen van Engeland en Duitsland hoogst nadelig zou zijn, over welk twistpunt ook in oorlog zou geraken. Zonder twijfel zouden wij, als Duitsland Engeland in zijn eer zou aantasten of met zijn belangen geen rekening houden, bereid zijn, zo’n uittarting te aanvaarden. Zou echter een schending van het Belgische gebied, hetzij door Duitsland of door Frankrijk, een inbreuk op onze belangen zijn? In bepaalde omstandigheden zou het dit zijn en hete ware zulks stellig, indien de Belgische onafhankelijkheid dientengevolge duurzaam in de knel zou raken.

Als een der beide mogendheden tot Engeland zou zeggen: alle militaire toegangswegen naar Frankrijk en Duitsland zijn afgesloten, slechts neutrale poorten zijn geopend. Deze toestand is voor onze militaire toestand niet alleen schadelijk, maar ook noodlottig en hij is

pas in het leven geroepen door het verdrag van de onschendbaarheid, dar voor de enige weg, die wij nu kunnen gebruiken, waarborgen levert. Wij willen de onafhankelijkheid van België metterdaad eerbiedigen en u de plechtigste en meest bindende waarborgen geven, dat België bij het einde van de oorlog zo vrij en onafhankelijk zal zijn als voorheen. Als Duitsland, en natuurlijk slaat onze veronderstelling ook op Frankrijk, zo zou spreken, ofschoon we hopen, dat de gelegenheid daartoe achterwege zal blijven, kan het voor ons niet twijfelachtig zijn, welke weg in te slaan voor Engeland het verstandigst en doelmatigst zou zijn en hoe het antwoord van de Engelse regering moet luiden. Engeland wenst zich niet aan zijn werkelijke verplichtingen te onttrekken. Het zou evenwel waanzin van ons zijn, wilden wij zonder noodzaak hals over kop een verantwoordelijkheid op ons nemen, die ons klaarblijkelijk in een schrikwekkende oorlog zou wikkelen.”

De Norddeutsche merkt daarbij op: het is algemeen bekend en ook in Engeland nooit betwist, dat de bovenstaande uiteenzetting van de Standard rechtstreeks op aansporing van Salisbury is in het licht gegeven. Deze stond toen als eerste minister aan het hoofd van de conservatieve regering en was ook minister van buitenlandse zaken.

De Standard gaf derhalve het standpunt der toenmalige Engelse regering weer. Dat constateren wij hierbij.

Enige dagen geleden heeft de Londense Morning Post dit bevestigd. Het blad schreef toen: Het is bekend dat de Engelse regering in 1887 besloten had, zich onder zekere voorwaarden niet te verzetten tegen aanspraken op recht van doortocht door België.

Ten bewijze dat in 1887 het Belgische vraagstuk in Engeland algemeen werd beschouwd als Salisbury deed, haalt de Norddeutsche dan nog uitingen aan van Stead in de Pall Mall Gazette

en van Dilke in de Fortnightly Review, die zich in gelijke zin uitspraken. Ook verwijst het blad naar de rede, die Gladstone op 10 augustus 1870 in het Lagerhuis hield, en dan gaat het voort:

Laat ons nu de houding van lord Grey ten aanzien van het Belgische vraagstuk in de beslissende dagen voor de oorlogsverklaring in 1914 nagaan. Nog de 31<sup>e</sup> juli had hij de Franse gezant te Londen verzekerd, dat de handhaving der onzijdigheid van België, zoal niet beslissend, toch van groot gewicht kon worden voor de houding van Engeland. Met geen woord gaf hij echter te kennen dat hij het de plicht van Engeland achtte voor de onzijdigheid van België naar de wapens te grijpen. Toen hij de 3<sup>e</sup> augustus 1914 in het Lagerhuis de redenen ontvouwde, waarom Engeland aan de oorlog moest deelnemen, zegde hij onverholen, dat Engeland een eigen overwegend belang had bij de onafhankelijkheid en de integriteit van België, daar anders deze staat en eveneens Nederland en Denemarken na de oorlog onder invloed van Duitsland zouden geraken. Over geheime verplichtingen ter bescherming van België repte hij met geen woord, alleen over Engelse belangen. De geschiedenis weerlegt derhalve Engeland als het beweert, dat het, om zijn volkenrechtelijke verplichtingen jegens België na te komen, aan de oorlog heeft deelgenomen. Een onbevangen Engelse staatkunde had moeten beseffen, dat het voor Duitsland in een strijd om zijn bestaan, die het door een overmachtige coalitie opgedrongen werd, nodig was het recht van doortocht door België te eisen, om een inval van zijn tegenstanders in het westelijke nijverheidsgebied, d.w.z. in het hart van Duitsland, te voorkomen. Zulk een inval toch zou met één slag het Duitse rijk in stukken hebben gereten, terwijl tegelijkertijd de Russische miljoenenlegers over Oost-Pruisen en Silezië naar Berlijn optrokken.

Nu deed zich inderdaad het geval voor dat Duitsland voor de uitoefening van het recht van doortocht door België de reeds door

Salisbury geëiste waarborgen gaf, zodat uit die doortocht geen duurzaam nadeel voor België zou voortvloeien. Maar tegenover het naar Engels oordeel te sterk geworden Duitsland van 1914 vond Engeland een ander antwoord dan dat van 1887.

Duitsland moet hieruit deze slotsom trekken: de toestand, die het Engeland mogelijk maakt, naar believen of de onzijdigheid van België te erkennen en te beschermen, of te verloochenen en prijs te geven, is onhoudbaar. Duitsland moet er tegen gewaarborgd zijn, dat België niet, gelijk tot dusver, een invalspoort blijft, welke het egoïsme van Engeland al naar behoefte naar het oosten of westen kan openen of sluiten.

In België.

Londen, 22 januari. Reuter's agentschap verneemt van officiële zijde te Havre, dat de Duitse gouverneur-generaal in België in zijn jongste besluit nopens het opbrengen van een hogere oorlogsbijdrage, welke de provinciale raden niet wilden aannemen, melding maakte van een wet, die in 1836 aangenomen werd en die de Belgische regering machtigde om zo nodig Koninklijke commissarissen in plaats van de provinciale raden aan te stellen. Nu blijkt, dat de Duitsers, van deze wet voordeel trekkend, uit zichzelf commissarissen hebben benoemd om de oorlogsbijdrage af te dwingen. Tevens zijn de Belgische banken gewaarschuwd, dat ze het vereiste bedrag moeten leveren. Indien ze dat niet willen, zal op hun deposito's enz. beslag worden gelegd. De Belgische minister van financiën is indertijd vanwege de banken geraadpleegd ten aanzien van de betaling met schatkistobligaties, maar hij keurde deze maatregel ten strengste af als staande op één lijn met een Duitse lening.

Uit België.

Blijkens een bericht in de Frankfurter Zeitung heeft de Compagnie de Chemin de fer du Congo over het bedrijfsjaar 1915/1916 een overschot van ontvangsten boven uitgaven van 4 miljoen frank, waardoor de maatschappij aan al haar financiële verplichtingen kan voldoen. De bruto inkomsten over het nieuwe bedrijfsjaar wijzen een vermeerdering van 30 procent aan. De sinds 1914 opgehouden amortisatie van de obligatieschuld is sedert enige tijd hervat.

Dinsdag 23 januari 1917 – avondeditie

Gevecht in de Noordzee.

IJmuiden, 23 januari. Hedenmorgen zijn 10 zwaar gewonde Duitse zeelieden hier door het stoomvisserijschip Eems aangebracht. Deze gewonden waren op verzoek van de commandant van een Duitse torpedoboot bij IJmuiden, nabij de brulboei, van zijn zwaar beschadigd schip overgenomen. Dit geschiedde om 9 u en te half negen was een andere Duitse torpedoboot in vliegende vaart noordwaarts gestoomd. Er schijnt in het zuidelijk gedeelte van de Noordzee een treffen plaats te hebben tussen een Engelse en een Duitse flottielje.

De aangebrachte gewonden behoren tot de torpedoboot V69, welke van een halve flottielje deel uitmaakte. De zwaar beschadigde torpedoboot wordt met sleepassistentie naar IJmuiden gebracht.

Volgens mededeling van een der zwaar gewonde Duitse zeelieden van de V69, behoort deze torpedoboot tot de voor Zeebrugge opererende Duitse flottielje, die door een ongeveer gelijke Engelse strijdmacht werd verrast. Aan boord van de V69 bevinden zich nog een aantal doden. Men noemt het aantal 20; verder licht gewonden.

De in noordelijke richting stromende Duitse torpedoboot, die de V69 vooraf ging, behoorde zeer waarschijnlijk ook tot deze flottielje, waarvan zij door de Engelse oorlogsschepen werd afgesneden. De zwaar gewonde Duitse zeelieden, waaronder enkele gegradueerden, zijn in het Rode Kruisgebouw te IJmuiden ondergebracht. Onder hen zijn zwaar verminkten, waarvan enkele in levensgevaar verkeren.

De V69 wordt nog voor IJmuiden in territoriaal gebied opgehouden.

(De V69 behoort waarschijnlijk tot een groep van de allernieuwste grote torpedoboten, daar zij op de laatste Duitse vlootlijst nog niet voorkomt. In 1913/1914 was de groep V25-V30 van stapel gelopen, in 1914/1915 de groep V37-V42. De V69 zal dus nog later op stapel gezet zijn).

IJmuiden, 23 januari. Hedenochtend is een Duitse torpedoboot bij de loodsboot voor de wal hier gemeerd, hebbende aan boord een groot aantal gewonden en lijken.

Tot nu, 11 uur, zijn er reeds 16 zwaargewonden naar het Rode Kruishospitaal gedragen. Er volgen er nog meer.

Volgens ontvangen mededelingen is er vanmorgen dwars van deze plaats een gevecht geleverd tussen 14 Duitse torpedoboten en een groot aantal Engelse marinevaartuigen.

IJmuiden, 23 januari. De Duitse torpedojager V69 is zwaar gehavend te IJmuiden binnengekomen met doden aan boord, waaronder de commandant en nog twee officieren. De V69 is het vlaggenschip van een Duitse flottielje van 12 schepen, welke hedennacht van Zeebrugge waren vertrokken.

Het treffen met de Engelse vloot heeft om 4 uur in de nacht plaats gehad. Van de overige schepen wist men niets mede te delen.

Blijkbaar is de V69 drie maal getroffen en daarna of daarvoor aan stuurboordzijde in aanvaring geweest. Van de tien zwaargewonden is er een stervende.

IJmuiden, 23 januari. Hedenmorgen vroeg is aan de Vlaamse kust een zeeslag geleverd tussen twaalf Duitse oorlogsschepen en tien Engelse. Een Duitse bodem is gezonken, enkele zijn gevluht.

De Duitse torpedoboot V69 is beschadigd te IJmuiden binnengekomen met 20 doden en tien zwaargewonden. Sleepboten zijn ter assistentie uitgezonden.

Rode Kruisauto's uit Haarlem en Den Haag komen assistentie verlenen.

Om 12 uur is uit Amsterdam een ambulanceauto van het Rode Kruis met geneesheren vertrokken, ten einde hulp te verlenen. Volgens hier ontvangen berichten zijn er 24 slachtoffers.

IJmuiden, 23 januari. Voor de sluis hier ligt de Duitse torpedoboot V69, een oorlogsbodem van ongeveer 900 ton, die zwaar gehavend is. De schoorsteen is in elkaar geschoten. De bemanning maakt de indruk van veel te hebben meegemaakt. Aan boord liggen de deerlijk verminkte lijken van een achtstal Duitse zeelieden, waaronder dat van de commandant van de flottielje.

Volgens inlichtingen, terloops opgevangen van enkele leden van de bemanning, moet de V69, ter hoogte van Zeebrugge, plotseling door een Engelse torpedobootflottielje zijn overvallen.

Geruchten gewagen van een overrompeling van een gedeelte van de Duitse vloot, hoofdzakelijk samengesteld uit torpedoboten en kruisers, men spreekt van zes die zouden in de grond zijn geboord. De bevestiging hiervan ontbreekt echter, aangezien de toestand van



de in het gebouw van het Rode Kruis liggende gewonden van die aard is, dat zij niet gehoord konden worden.

In het gebouw van het Rode Kruis zijn ondergebracht 5 zwaargewonden, vier minder zwaar- en zes lichtgewonden. Negen gewonden zijn om 10 uur binnengebracht door de stoomtrawler Eems, terwijl, zoals reeds verspreid is, de lijken zich bevinden aan boord van de gehavende torpedoboot.

De kade voor de grote sluis is door de militairen afgezet, terwijl de positiecommandant van IJmuiden het rapport in ontvangst neemt van de Hollandse schepen, die de torpedoboot hebben binnengebracht. De toestand, waarin zich de V69 bevindt, duidt er op, dat het schip geducht onder vuur is geweest.

Marinedeskundigen menen, dat het vier treffers heeft gehad. Het dek vertoont een ware ruïne.

Van de flottieljecommandant waren de beide benen afgeschoten. Hij leefde nog toen het schip te IJmuiden werd binnengebracht, doch is een uur na aankomst overleden.

De trawler Eems, die 20 gewonden meebracht, moest die wegens gebrek aan ruimte, boven op het dek laten liggen, wat in deze tijd van het jaar een ware marteling was.

Bij het gevecht, ter hoogte van Zeebrugge gevoerd, moeten volgens een later bericht tien uitgelopen Duitse torpedoboten en enkele Duitse kruisers betrokken zijn geweest.

Hulpverlening aan België.

Londen, 23 januari. De Times vernam gisteren uit New York, dat de leider van de Commissie voor Hulpverlening aan België daar zondag

is aangekomen ten einde een nieuwe oproep te doen om bijdragen te storten in het hulpfonds. Hij verklaarde dat de toestanden in België thans slechter zijn dan zij sinds het uitbreken van de oorlog nog waren geweest. Voor het lopende jaar zal 360.000.000 à 480.000.000 gulden nodig zijn.

Uit Antwerpen. Van onze correspondent Emanuel de Bom, d.d. 22 januari:

Zijn mijn inlichtingen juist, dan is in het regeringspersoneel van de bezetter in de laatste dagen een belangrijke wijziging gebracht.

Het wekelijkse bulletin van het Belgische departement van oorlog luidt:

Uit hoofde van de slechte weersgesteldheid is de algemene bedrijvigheid op het Belgische front tamelijk onregelmatig geweest in de loop der week van 13 tot 19 januari 1917. Nochtans hebben zich ten zuiden van Nieuwpoort, bij Diksmuide en in de omstreken van Steenstrate wederzijdse beschietingen voorgedaan, die soms een hevig karakter aannamen. Op het einde van de week heeft zich in de streek van Ramskapelle een hevig artillerieduel afgespeeld. Het infanterie- en mitrailleurvuur van de Belgen was levendig zowel bij dag als bij nacht. Verscheidene keren hebben zich bomgevechten ontwikkeld bij Diksmuide en voornamelijk bij Het Sas. Door sneeuw en mist belemmerd, hebben de Belgische vliegers enige jachtvluchten gedaan boven de vijandelijke linies.